

Két iskola diákszókincsének vizsgálata

Témavezető:

Dr. Kis Tamás

egyetemi adjunktus

Készítette:

Kosztlyu Tímea

II. magyar levelező

Debrecen, 2004

M i a s z l e n g ?

A Magyar Nyelvőr és a Magyar Nyelv c. folyóiratnak egyre több szlenggel foglalkozó cikke jelenik meg, ugyanakkor hiányzik a szó A Magyar Nyelv Értelemző Szótárából. A hiányérzet csak kb. az 1980-as évek óta időszerű. Az '50-es években a nyelvészek valószínűleg még idegennek érezték ezt a kifejezést, ezért hagyták ki a szótár állományából. A későbbi, 1972-es kiadású Magyar Értelmező Kéziszótár szócikkei között már szerepel a szleng meghatározása, mely szerint a szleng a nagyvárosi zsargonnal ill. az argóval azonosítható.

A Nyelvművelő Kézikönyvben *argó* címszó alatt a szlengbe tartozó nyelvrétegekre ifjúsági, nagyvárosi nyelv való utalást találunk.

A szakirodalomban jelenleg legelterjedtebb vélemény szerint a szleng köznyelvi jelenséggént értékelhető csoportnyelv. Köznyelvi vonásai közül a leghangsúlyosabb tulajdonsága, hogy a bizalmas társalgás nyelve, általánosan megértett, s bizonyos formában elfogadott jelenség, amely csoportnyelvekben is diáknyelv, a katonaság nyelve realizálódhat. A s z l e n g nyelvi, társadalmi, lelki életünk bizonyos kódjait tartalmazza, s bár mindnyájan tisztában vagyunk létével, fogalmi meghatározására már kevesebben vállalkozunk, nehéz definiálnunk.

Az észti TÖNU TENDER igen jól értelmezhető, kézzelfogható definíciót alkotott: „A szleng bizonyos szociális csoportra, osztályra, egy és ugyanazon szakmai csoportra, baráti körre stb. jellemző sajátos, nem szakmai jellegű, (gyakran humoros) beszélt nyelvi szókincs, amely minden élő nyelvben működő törvényszerű nyelvi folyamatok alapján jön létre. Például a szavak jelentésének analógiás alapú kibővítése útján, szavak összekapcsolásával és rövidítésével, idegen nyelvekből és nyelvjárásokból való kölcsönzéssel, archaizmusok használatával, tulajdonnevek köznevesítésével, új szavak képzésével stb. A szleng a nyelv variációs eleme, amelyet nyomatékkal, intonációval, ritkábban sajátos szintaxissal használhatunk. A szlenget elsősorban a szókincsre jellemző jelenségnek tartjuk, és általában elmondhatjuk, hogy a szleng a szavak formájának és/vagy jelentésének sajátos megváltoztatása útján jön létre” (TENDER 1997: 96).

A szlenget főként az alacsonyabb iskolázottságú, deviáns társadalmi csoportok használják, de valamilyen formában minden közösség tagja beszéli ezt a legtöbbször

stilisztikai különbségeket mutató nyelvváltozatot. Használói főleg férfiak, de napjainkban egyre több nő is él ezzel az önkifejezési eszközzel, gyakran leleményességben, de trágárságban is túlszárnyalva az erősebb nem tagjait.

Főleg bizalmas, informális közlésekben jelentkezik, a beszélőnek a beszéd tárgyához való viszonya többnyire tréfás, humoros.

Leggyakrabban megszólításra, nyomatékosításra, különböző érzelmek kifejezésére, felszólításra, elutasításra használják. A szlenget használók célja társadalmi szempontból rendszerint az, hogy az adott nyelvezetet nem ismerőt kizárják a kommunikációból. Lelki, pszichológiai szempontból az efféle cselekvésmód, beszédített azonosságtudatot ad, a beszélő az adott csoport részének érzi magát (KÖVECSÉS 1997: 8-12).

BÁRCZI GÉZA 1932-es cikkében a *s z l e n g e k l e k t i k u s v o n á s a i t* hangsúlyozza: "Minthogy a városi népnyelv egész sereg csoportnyelv (bűnözők, kéjnlők, kártyások, sportolók, katonák, diákok különféle gyári és egyéb ipari szakmák stb. nyelve) metszéspontjában helyezkedik el, mindezek hatnak rá különböző mértékben, de pl. a pesti munkás, ha használ is olyan szavakat, amelyek eredetileg a jassznyelvből származnak, sőt, ezek elvértve mondattá is sikeredhetnek... távolról sem beszélnek jassznyelven (Bárczi Géza, A "pesti nyelv" MNy. 27: 229). Bárczi tehát elkülöníti egymástól az argót és az általa városi népnyelvnek nevezett szlenget, de a szleng eredetét alapvetően az *a r g ó k ö z n y e l v e s ü l é s é v e l* indokolja.

KIS TAMÁS a szlenget *nyelvi univerzálénak* tartja. „Létrejöttének egyik alapvető, talán legfontosabb feltétele egy olyan beszélőközösség, amelynek tagjai napi intenzív beszédkapcsolatban állnak egymással. Ha ez az intenzív beszédkapcsolat megvan, akkor a nyelvben feltűnnek a szlengjelenségek. Minél intenzívebb a beszélőközösség tagjainak (beszéd)kapcsolata, annál gyakoribbak a szlengjelenségek a beszédben. Ennek megfelelően a *s z l e n g m i n d e n b e s z é l t n y e l v n e k m i n d e n k o r s z a k á b a n j e l e n v a n*” (KIS 1997: 241).

Neveztek már *tolvajnyelvnek, argónak, jassznyelvnek, link hadovának, nyalavi, hebre, hóhem nyelvnek, zsargonnak*, az adott korszak szokásainak és nyelvérzékének megfelelően. A *s z l e n g* elnevezést PÉTER MIHÁLY javasolta 1980-ban, azóta ez a leginkább elfogadott a hazai (főleg nyelvészeti) szakirodalomban (PÉTER 1980: 273). A fejlett nyugati országok jóval előttünk járnak a szlengkutatásban, az országunkban jóformán csak a XIX. században kezdtek felfigyelni erre a jelenségre.

Eleinte csak a csavargók, tolvajok titkos beszédét figyelték meg a rend őrei, hogy hatékonyabban védekezhessenek ellenük. Szójegyzékek is készültek, de még nem „civiliek” tollából (GRÉTSY 1987: 66).

HEINLEIN ISTVÁN XIX. század eleji egri szójegyzékét 1900-ban JENŐ SÁNDOR és VETŐ IMRE *A magyar tolvajnyelv és szótára* című könyve követte. 1924-ben jelent meg SZIRMAY ISTVÁN összeállításában *A magyar tolvajnyelv szótára*, melynek értékes bevezető tanulmányát BALASSA JÓZSEF írta. Igen fontos tanulmány ebben a kérdéskörben BÁRCZI GÉZA 1932-ben megjelent *A „pesti nyelv”* című műve, amely már nem csupán a tolvajnyelvről, hanem a „titkosnyelvekről” (SZIRMAY-BALASSA 1924: 4), a különböző csoportok nyelvhasználatáról is sok helyes következtetést vont le (SZÜTS 1988: 963-968). Napjainkban egyre több tanulmány és szótár jelenik meg e témával kapcsolatban, s lassan megkezdte „bevonulását” a szlengkutatás a magyar nyelvészeti köztudatba, s remélhetőleg elnyeri méltó helyét a többi kutatási terület között.

A diáknyelvről általában

Az oktatás különböző szintjein résztvevő diákok, hallgatók sajátos nyelvezetet használnak egymás között. A családi környezetben is használják ezeket a kifejezéseket, ám sokszor meg kell magyarázniuk egy-két speciális, pusztán néhány személy „szótárában” meglévő szót, átköltött szólást, szóláshasonlatot, közmondást. Általánosságban elmondható, hogy minden tanuló, hallgató használja a diákszlenget kisebb-nagyobb mértékben. Szinte minden ember részt vett valamilyen szintű oktatásban, így vélhetően kapcsolatba került a diáknyelvvél. A később munkába álló, majd családot alapító fiatalok, felnőttek „magukkal viszik” diákszóincsüket a családi életbe, így nagy az esélye annak, hogy gyermekeik a diáknyelv egy részét a régi diákszlengből merítik, majd ez újra elterjed a diáknyelvi köztudatban (SIPOS 1988: 871).

Részben tehát a szülők a szleng átadói, de nagyobb hatással vannak a diáktársak egymásra, mivel a szülői tekintélyt a tanulók többsége a generációs szakadék miatt nehezen tűri. Mivel a (diák)szleng beszélők többnyire figyelmen kívül hagyják a köznyelv norma- és szóincsrendszerét – bár főként abból építkeznek (vö. BACHÁT 1980) – szívesen merítenek idegen nyelvekből, más csoportnyelvekből (tolvajnyelv, labdarúgás nyelve, kábítószerélvezők szlengje stb.), a közszlengből, műszaki szaknyelvekből, a technika nyelvéből, és szívesen élnek a szóalkotás lehetőségével is (vö. DOBOS 1898, MATJEVICS 1972, BACHÁT 1980, KARDOS-SZÜTS 1995, HOFFMANN 1996).

„A diáknyelv az egy közösségekben azonos céllal élő tanulóknak a csoportnyelve, sajátos beszéde, azaz olyan nyelvi eszköz, amely az irodalmi nyelvtől, a köznyelvtől és a népnyelvtől csak a szóincsben tér el, s ezek az eltérő szavak főleg az iskolai életre vonatkoznak és olyan sajátos jelek, amelyek csak a beavatottak számára szimbolizálják a valóság valamelyik mozzanatát” (MATJEVICS 1972: 24).

A szlengkutatáson belül a diákszleng kapta a legtöbb figyelmet a magyar nyelv tudományban. 1898-ban napvilágot látott DOBOS KÁROLY *A magyar diáknyelv szótára*, amely tulajdonképpen elindította a magyarországi diáknyelvkutatást. Sokáig csak az argó, a zsargon kutatása mellett foglalkoztak a diáknyelvvél, de megjelent néhány kisebb munka is (vö. BENEDEK 1908, OLTYÁN-HUHN 1916, VAJTHÓ 1930).

A diákszleng igazi vizsgálata a '60-as években folytatódott (KOVALOVSKY MIKLÓS Valóság-beli cikke 1963.), kiemelkedő szerepe volt a Magyar Nyelvőr ilyen témájú pályázatának

(*Hogyan beszél a mai ifjúság?* 1964.), majd megjelent MATIJEVICS LAJOS alapvető műve 1972-ben *A vajdasági magyar diáknyelv* címmel. A témával foglalkozó cikkek száma örvendetes módon gyarapodott, itt MIZSER LAJOS, BACHÁT LÁSZLÓ, GRÉTSY LÁSZLÓ, HOFFMANN OTTÓ, SZÜTS LÁSZLÓ munkáit kell megemlítenem. Diáknyelvi szótárt szerkesztett többek között TÓTH KORNÉLIA (*A sárbogárdi diáknyelv szótára* 1990), KARDOS TAMÁS és SZÜTS LÁSZLÓ (*Diáksóder* 1995), valamint HOFFMANN OTTÓ (*Mini-tini-szótár* 1996).

A diáknyelvre „jellemző a játékosság és az ötletesség, kevésbé a durvaság és a tiszteletlenség. A diáknyelv keletkezésében szerepet játszik még a tréfálkozás, a vidám hangulat, a diákos csínytevés, néha az utánzás, a gúnyolódás és a vagánykodás” (KARDOS-SZÜTS 1995: 18).

Károsak vagy hasznosak számunkra ezek a jelenségek? BOROS TIBORNÉ úgy véli, hogy a divatos, egyszerűsége törekvő szavak kitesztik az értékes, köznyelvi megfelelőket, és ez a nyelvre káros hatást gyakorol, de beszél a folyamat kedvező hatásáról is. „Ezekben a sikerültebb szóképzésekben az az organikus nyelvújító lelemény működik, amely a belső szókincs gyarapodásnak állandó, természetes eszköze” (BOROS 1965: 151). A diáknyelvben tehát megvan a kreatív, újító akarat, ugyanakkor hemzseg a nyelvi ízléstelenségektől is. A nyelv és a nyelvérzék dönti majd el, melyik oldal lesz domináns a jövőben, ugyanis a nyelvészetnek-nyelvművelésnek nincsenek olyan fegyverei, amelyek képesek lennének megakadályozni ezeknek a nagy természetességgel áradó új szóalakulatoknak a betörését a köznyelv gondosan dédelgetett bástyái mögé. A nyelvfejlődés irányát mindig a nyelv maga szabja meg, akár tetszik nekünk, akár nem.

A diákszóincs elemei állandó mozgásban, változásban vannak. Az elemek létrejötte szorosan kötődhet a szórakozáshoz, a divathoz, a sporthoz, a párkapcsolatokhoz. A legfontosabb tényező a nyelvi közösség megléte vagy hiánya, nem utolsósorban minősége. Legtöbbször ugyan egy adott személytől származik az új lexikai egység, de annak igazi nyelvi élete és „életben maradása” az azt gyakorta használó közösségtől függ. A diáknyelv életképességéről így ír MATIJEVICS LAJOS: „Ennek a csoportnyelvnek minden feltétele megvan, hogy társadalmi kommunikációs értékűnek tartsuk, hiszen a közlés folyamatában egyaránt jelen van a beszélő, a hallgató, a beszéd tárgya és a nyelvi jel, viszont ez a közlési forma sohasem lehet a köznyelvvvel egyenértékű” (MATIJEVICS 1972: 14). Nehéz elképzelni egy olyan beszélgetést, amely kizárólag a diákszleng elemeiből táplálkozik.

Mesterségesen ugyan létre lehet hozni egy ilyen nyelvet, de az hosszabb távon fárasztóvá válna, akadályozná a kommunikációt.

A szleng és a diáknyelv kapcsolata

A magyar szleng történetét Zolnay Miklós és Gedényi Mihály foglalták össze a magyar fattyúnyelv (fattyúnyelv= szleng), szlengfelfogásuk azonban nem talált követőre.

A szleng vizsgálatát nyelvészeink az ún. ifjúsági nyelv feltárásával igyekeztek pótolni. Ezt az irányzatot Kovalovszky Miklós Valóság- beli cikkétől (Az ifjúság nyelvéről: Valóság 6 (1963)/5: 66-75) szokás számítani. Csakhogy az „ ifjúsági nyelv” terminus túlságosan leszűkítette a vizsgálandó területet.

A szakirodalom az „ifjúsági nyelv” előzményeként tünteti fel:

- az argót,
- a diáknyelvet,
- a katonai szlenget,
- egy- egy sportág kifejezőkészségét,
- a nem diák fiatalok származás, család, munka, környezet által kiformált nyelvét.

Ezek alapján az „ifjúsági nyelvet” az egész fiatalság által használt rétegnyelvnek, a diáknyelvet pedig, ezen a nyelvi kategórián belül, az iskolai élet jellegzetes fogalmaira szorító csoportnyelvnek tekintette.

A diákszókincs gazdagításának módjai

- I. Alaki szóalkotás**
- II. Jelentésbeli szóalkotás**
- III. Külső szóalkotás**
- IV. A szóalkotás ritkább módjai**

I. Alaki szóalkotás: Ha a szó alakjának megváltozásával hoznak létre új szavakat, alaki jellegű szóalkotásról beszélünk. Ezen belül a két leggyakoribb szóalkotási mód a szóösszetétel és a szóképzés.

→Szóösszetétel: két önálló, értelmes szó összekapcsolása. Az összetett szó előtagból- és utótagja közt alá- vagy mellérendelést figyelhetünk meg.

→A szóképzés egy szó jelentését a hozzáillesztett képző segítségével bizonyos irányba megváltoztatja.

1. Névszóképzők:

-ó: *tesó* 'testvér'; *bratyó* 'báty'; *bátyó* 'báty'; *nyanyó* 'nagyamama'; *papó* 'nyagypapa'; *nagyapó* 'nagyapapa'

-esz: *bratyesz* 'báty'

-i: *papi* 'nagyapapa'; *prosti* 'rossz erkölcsű nő'; *hugi* 'húg'; *nagymami* 'nagyamama'; *nagypapi* 'nagyapapa'; *öcsi* 'öcs'; *kani* 'fiú, férfi'

-ci: *nőci* 'nő'; *anyuci* 'anya'; *apuci* 'apa'; *manci* 'nagyamama'

-ka: *tesóka* 'testvér'; *anyóka* 'nagyamama'; *mamika* 'nagyamama'; *anyuka* 'anya'; *anyucika* 'anya'; *apuka* 'apa'; *apóka* 'nagyapapa'; *húgocska* 'húg'; *apucika* 'apa'

-ke: *öcsike* 'öcs'; *nővérke* 'nővér'

2. Igeképzők

II. Jelentésbeli szóalkotás

III. Külső szóalkotás:

1. Idegen szók átvétele:

Német: *fater* 'apa'; *mutter* 'anya'; *grószfáter* 'nagyapapa'; *vater* 'apa, atya'; *strici* Striezel 'csirkefogó, strígó'; *muki* Nepumok 'fiú'

Angol: *bébi* 'lány'; *family* 'család'; *father* 'apa'; *grandma* 'nagyamama'; *grandmother* 'nagyamama'; *big mutter* 'nagyamama'

Cigány: *csávó* 'fiú'; *gádzsó* 'fiú'; *csaj* 'lány'

Latin: *família* 'család'; *ipse* 'fiú', 'ő maga...a gazda, az úr, a mester...'

Héber- jiddis: *haver* 'barát'

2. Tolvajnyelvi átvétel: *ipse* 'férfi'; *ürge* 'fiú'; *pipi* 'lány, nő'; *hapek* 'hapsi'; *pali* 'ember, férfi, becsapható ember'; *tyúk* 'nő'; *hapsi* 'haver'; *srác* 'gyerek, fiú'; *haver* 'büntárs, barát'; *tag* 'ember'; *manus* 'ember, személy'

IV. A szóalkotás ritkább módjai

Különbségek és hasonlóságok a két iskola diákszókincsében

HOFFMANN OTTÓ a 10-14 éves diákok diákszókincsét vizsgálva kijelenti, hogy az ifjúsági nyelv - diákszleng jellemzői e korosztály nyelvhasználatában is jelen vannak. Ez a nyelvezet nem specifikus iskolai nyelv, elnevezései kiterjednek az élet egészére, elemei a felnőttek nyelvéből, a tájnyelvből, a zsargonból, az argóból, egymástól, valamint a tömegkommunikációs eszközökből származnak (HOFFMANN 1996: 294).

A szótár anyagát 2004 novemberében gyűjtöttem össze a hajdúvidi Hunyadi János Általános Iskola 8. , s a hajdúdorogi Móra Ferenc Általános és Művészeti Iskola 8.a osztályában.

A hajdúvidi Hunyadi János Iskolában 16 , a hajdúdorogi Móra Ferenc Általános és Művészeti Iskolában 17 db. kérdőív került kiosztásra.

A gyűjtést úgy végeztem, hogy összeállítottam egy jegyzéket a rokonság és a baráti kapcsolatok témaköréből, s ezt a listát mindkét osztály megkapta, akik a köznyelvi szavak mellé odaírták az általuk használt diáknyelvi szavakat.

Az alábbi kérdőívet állítottam össze a két osztály részére.

Nemem: fiú/ leány

Korom:

Kérem, olvasd el figyelmesen az alábbi szavakat, amelyek különböző személyekhez kapcsolódnak! Hogyan tudnád saját szavaiddal, saját nyelvhasználatodban kifejezni ezeket a szavakat?

Használhatsz durva, nem helyénvaló szavakat is!

nő- leány :

.....
.....
.....
.....

.....
.....

anyám:

.....
.....
.....
.....

család:

.....
.....
.....
.....

szüleim:

.....
.....
.....
.....

barátom:

.....
.....
.....
.....

barát:

.....
.....
.....
.....

éretlenségem:

.....
.....
.....
.....

hugom:

.....
.....
.....
.....

høverem:

.....
.....
.....
.....

leanytestverem:

.....
.....
.....
.....

testverem:

.....
.....
.....
.....

apam:

.....
.....

.....
.....
.....
.....

nagyapám:

.....
.....
.....
.....

nagyanyám:

.....
.....
.....
.....

nagyszüök:

.....
.....
.....
.....

ócsém:

.....
.....
.....
.....

bátyám:

.....
.....
.....
.....

fitestvérem:

unokatestvérem:.....
.....

.....
.....
.....

keresztanyám:

.....
.....
.....
.....

keresztapám:

.....
.....
.....
.....

Az osztályok tagjai nyolc éve élnek beszédközösségben. A két osztály közti legnagyobb különbség, hogy Hajdúvid egy kis község, szemben Hajdúdoroggal, ahol a lakosok száma kb. 10000. Természetesnek látszik, hogy már ezek a tények is befolyásolni fogják a felmérés eredményét.

A két 13-14 éves diákokból szerveződött osztályból körülbelül azonos mennyiségű anyagot gyűjtöttem, de ennek minősége eltérő volt, mivel a pubertás időszakába léptek, romlatlanabb, több nyelvi leleményt tartalmazó szókincset mutattak fel. A két csoport tehetségében nem nagy volt a különbség. Az általános iskolások egyöntetű diáknyelvi szókat produkáltak, érezhető volt, hogy tökéletesen egyértelmű és általánosan elfogadott diákszókincset fejlesztettek ki.

A fiúk mellett a lányok is gazdag szókincset adtak. A kapott nyelvi anyagot osztályok és nemek szerint is csoportosítottam.

Az alábbi szavak terheltsége a többiekéhez képest igen magas, ami azt jelenti, hogy ezeket a szavakat a diákok mindkét iskolában gyakran és szívesen használják.

Rövidítések: **Hd.**= Hajdúdorog; **Hv.**= Hajdúvid; **F**= fiú; **L**= lány

	Hv.	Hd.
<i>anyu</i> 'anya'	F6 L5	F4 L6
<i>anyuci</i> 'anya'	L1	F2 L4
<i>apuci</i> 'apa'	F1 L1	F1 L3
<i>apuka</i> 'apa'	F1 L3	L2
<i>apu</i> 'apa'	F8 L5	F4 L6
<i>bátyus</i> 'báty'	F2 L3	F2 L1
<i>bébi</i> 'lány'	F7	L1
<i>bratyó</i> 'báty'	F2 L5	F6 L7
<i>csaj</i> 'lány'	F6 L5	F9 L7
<i>csajszi</i> 'lány'	F1 L1	F5 L3
<i>édesanya/édesanyám</i> 'anya'	F2 L1	F1 L4
<i>édesapám</i> 'apa'	F3 L1	F1 L4
<i>faszi</i> 'fiú'	F3 L1	F3 L2
<i>familia</i> 'család'	F2 L5	F2 L5
<i>fater</i> 'apa'	F7 L5	F10 L4
<i>fickó</i> 'fiú'	L3	F6 L3
<i>hapek</i> 'fiú'	L4	F1 L1
<i>hapsi</i> 'fiú'	F1 L5	F2 L4
<i>haver</i> 'barát'	F8 L5	F10 L7
<i>havercsaj</i> 'barátnő'	L2	L2
<i>hugi</i> 'húg'	F2 L5	F5 L6
<i>húgica</i> 'húg'	F1	L5
<i>kepu</i> 'keresztapa'	F6 L3	F1
<i>kereszt</i> 'keresztanya'	F2 L2	F2 L2
<i>kereszt</i> 'keresztapu'	F4 L1	F1 L2
<i>keresztapu</i> 'keresztapa'	F1 L2	F3 L6
<i>keresztfater</i> 'keresztapa'	F3	F2
<i>keresztmutter</i> 'keresztanya'	F2	F2

<i>krapek</i> 'fiú'	F1 L1	F2 L2
<i>mama</i> 'nagyamama'	F5 L4	F2 L6
<i>mami</i> 'nagyamama'	F1 L3	F1 L6
<i>mutter</i> 'anya'	F7 L5	F10 L4
<i>nagyfater</i> 'nagyapapa'	F1	F1 L2
<i>nagymami</i> 'nagyamama'	F1 L1	F1 L3
<i>nagypapi</i> 'nagyapapa'	L2	F4 L1
<i>nőci</i> 'lány'	F2 L5	F3 L3
<i>nővérke</i> 'nővér'	F3 L2	L4
<i>öcsi</i> 'öcs'	F2 L5	F5 L4
<i>öcsike</i> 'öcs'	L1	L4
<i>ősök/őseim</i> 'szülők'	F6 L4	F7 L3
<i>papa</i> 'nagyapapa'	F5 L4	F1 L4
<i>papi</i> 'nagyapapa'	L3	L4
<i>papó</i> 'nagyapapa'	L1	F1 L7
<i>pasi</i> 'fiú'	L2	F8 L5
<i>prosti</i> 'rossz erkölcsű lány'	F1	F3 L2
<i>srác</i> 'fiú'	F1 L4	F2 L5
<i>tesó/tesóm</i> 'testvér'	F7 L5	F5 L2
<i>uncsi/uncsim</i> 'unokatestvér'	L2	F3 L4
<i>uncsitesó/uncsitesóm</i> 'unokatestvér'	F6 L3	F4 L5

Az eredményeket látva megállapítható, hogy a felsorolt kifejezések nagy bizonyossággal ugyanígy szerepelnek az ország legtöbb iskolájának diáknyelvében, hiszen az általánosan elterjedt használat valamiféle egyetemességet sugall. Ezek a szavak jórészt a köznyelvben is jelen vannak, így szinte mindenki használja őket beszédhelyzettől függően.

Különbségek is igen nagy számban voltak jelen a két iskola szókincsében. Volt olyan szó, amelyet a másik osztály egyáltalán nem említett meg, vagy nyelvhasználatában nem használ.

A hajdúdorogi diákoknál megjelent szavak a következők, melyeket nemekre is lebontottam:

<i>alak</i> 'fiú'	F4
<i>anyáék</i> 'szülők'	F1 L2
<i>anyámék</i> 'szülők'	F1

<i>anyucikácska</i> 'anya'	F1
<i>anyumék</i> 'szülők'	F1
<i>apáék</i> 'szülők'	F1 L2
<i>apámék</i> 'szülők'	F1
<i>apumék</i> 'szülők'	F1
<i>banda</i> 'család'	L1
<i>barátcsaj</i> 'barátnő'	L1
<i>barátném</i> 'barátnő'	L1
<i>barátosném</i> 'barátnő'	L1
<i>big brother</i> 'báty'	F2 L1
<i>big sister</i> 'nővér'	F1
<i>brother</i> 'fiútestvér'	F3
<i>csajbarát</i> 'barátnő'	L1
<i>csapat</i> 'család'	L3
<i>csávesz</i> 'fiú'	L2
<i>csávó</i> 'fiú'	F5 L1
<i>csitri</i> 'lány'	F4
<i>csórikám</i> 'fiú'	F2
<i>family</i> 'család'	F3 L1
<i>faterék</i> 'szülők'	F1
<i>gádzsó</i> 'fiú'	F3 L4
<i>grandfather</i> 'nagyapa'	F1
<i>grandma</i> 'nagyamama'	F1 L1
<i>grandmother</i> 'nagyamama'	F3
<i>havercsajsz</i> 'barátnő'	L1
<i>hímringyó</i> 'fiú'	F1 L1
<i>hugimugi</i> 'húg'	L1
<i>hugocska</i> 'húg'	F1
<i>kan</i> 'fiú'	F2
<i>kani</i> 'fiú'	F1
<i>keke</i> 'keresztanya'	L1
<i>keresztanyóka</i> 'keresztanya'	L1
<i>keresztapuci</i> 'keresztapa'	L1
<i>keresztnyanya</i> 'keresztanya'	F2 L4

<i>kishugi</i> 'húg'	F1
<i>kistesó</i> 'húg'	F1 L1
<i>kuzin/kuzinom</i> 'unokatestvér'	F5 L1
<i>lotyó</i> 'lány'	L3
<i>mamus</i> 'fiú'	L2
<i>mamó</i> 'nagyamama'	L3
<i>muki</i> 'fiú'	F7 L2
<i>muksikám</i> 'fiú'	F1
<i>muterék</i> 'szülők'	F1
<i>nagyanyus</i> 'nagyamama'	L5
<i>nagyapus</i> 'nagyapa'	L4
<i>nagyi</i> 'nagyamama'	F2 L3
<i>nagyősök</i> 'nagyszülők'	F1
<i>nagytestvér</i> 'báty'	F1
<i>nagy tesó</i> 'nővér'	L2
<i>pasas</i> 'fiú'	F2 L4
<i>pisís</i> 'húg'	L2
<i>prostituált</i>	L3
<i>ribi</i> 'lány'	L2
<i>öcskös</i> 'öcs'	L2
<i>öcsisajt</i> 'öcs'	L1
<i>öregek</i> 'nagyszülők'	L4
<i>örömlány</i>	F6
<i>picur</i> 'öcs'	L1
<i>pipi</i> 'lány'	F4
<i>pisís</i> 'öcs'	L2
<i>skacok</i> 'fiú'	F1
<i>sister</i> 'nővér'	F2
<i>small sister</i> 'húg'	F1
<i>span</i> 'barát'	F4 L4
<i>szuka</i> 'lány'	F2
<i>tacskó</i> 'húg'	F1
<i>taknyos</i> 'húg'	L2
<i>tag</i> 'fiú'	F1

<i>törvénygyártók</i> 'szülők'	L2
<i>törvényszék</i> 'szülők'	L1
<i>tyúk</i> 'lány'	F1 L2
<i>ürge</i> 'fiú'	F1 L2
<i>vénlány</i> 'nővér'	L3
<i>vénszülők</i> 'nagyszülők'	F1

A hajdúvidi diákok a következő diáknyelvi alakokat használták:

<i>bali</i> 'fiú'	F1
<i>barinő</i> 'barátnő'	L1
<i>big mutter</i> 'nagymama'	F1
<i>brig vater</i> 'nagyapa'	F1
<i>fati</i> 'apa'	L1
<i>grószfáter</i> 'nagyapa'	F1
<i>kenyu</i> 'keresztanyu'	L1
<i>keresztanci</i> 'keresztanya'	F1
<i>keri</i> 'keresztanyu'	F1 L3
<i>kerianyu</i> 'keresztanyu'	L1
<i>keriapu</i> 'keresztapu'	L1
<i>kis takony</i> 'húg'	F1
<i>kistesó</i> 'húg'	F1
<i>köcsög</i> 'fiú'	F3
<i>kölyök</i> 'fiú'	F1 L2
<i>kurvincs</i>	F1
<i>liba</i> 'lány'	F1
<i>muti</i> 'anya'	F2 L1
<i>nyomi</i> 'fiú'	F1
<i>öregék</i> 'szülők'	L4
<i>őstulok</i> 'nagyapa'	F1
<i>picca</i> 'lány'	F1
<i>szivi</i> 'lány'	F1
<i>uncsivérem</i> 'unokatestvér'	F1
<i>vértesóm</i> 'unokatestvér'	F1

Szemmel látható, hogy a dorogi gyerekek sokkal több szót írtak le, mint a vidiek. Véleményem szerint azért mutatható ki ilyen nagy számú különbség a két osztály szókincsében, mert Hajdúvid sokkal zártabb közösséget alkot, mint Hajdúdorog.

Hajdúvid egy kicsi település, néhány százan lakják, s a diákok csak egymás közt és az otthon hallott szavakat, kifejezéseket használják. Nincs lehetőség egy kisebb közösségben a 'szócserére'. Egy újabb szó esetleg a televízióból vagy egy 'külsős' által jut be ide.

Hajdúvid peremvidéken helyezkedik el, kb. 10 km-re található tőle két nagyobb város Hajdúböszörmény és Hajdúdorog.

A távolságot a lakosok többsége autóbusszal teszi meg, sok családnál még az autó is hiányzik. Az általános iskolások hétköznapi minden idejüket a faluban töltik, s néha kerül rá alkalom, hogy a szülőikkel eljuthatnak más településre.

A hajdúdorogi diákok sokkal könnyebb helyzetben vannak, mint a vidiek. Hajdúdorogon több iskola is található. Itt kapott helyet a Görög Katolikus Gimnázium és Szakközépiskola, ezen kívül még a városnak két általános iskolája is van.

A dorogi gyerekeknek nagyobb a kommunikációs cserére való lehetőség, mivel az iskolákban több évfolyam is működik.

A hasonló korú diákok jól megértik egymást, s sok új szót 'kölcönözhetnek' egymástól.

Hajdúdorogon már a szórakozásra is több lehetőség nyílik, mivel mozi, diszkó, pizzeria is áll a fiatalok rendelkezésére, ahol sok diáknyelvi alakot vehetnek át egymástól.

Felhasznált irodalom

BACHÁT LÁSZLÓ, Az ifjúsági nyelv szókészletének eredete: Nyr. 104 (1980): 148–157

BÁRCZI GÉZA, A „pesti nyelv”: A magyar nyelv múltja és jelene. (Válogatott tanulmányok). Bp., 1980. 237–79

BENEDEK KÁROLY, A mi diákjaink beszédéről: Nyr. 37 (1908): 126–128

DOBOS KÁROLY, A magyar diáknyelv és szótára. Bp., 1898. (80 lap)

GRÉTSY LÁSZLÓ, Az ifjúsági nyelv: Szépen magyarul 63–7

HOFFMANN OTTÓ, Mini-tini-szótár. Bp., 1996.

HUHN GYULA, Diáknyelv: Nyr. 45 (1916): 141

KARDOS TAMÁS–SZÜTS LÁSZLÓ, Diáksóder. Bp., 1995.

KIS TAMÁS, Szempontok és adalékok a magyar szleng kutatásához: A szleng útjai és lehetőségei. Szerk. KIS TAMÁS. Db., 1997.

KÖVECSES ZOLTÁN, Az amerikai szleng: A szleng útjai és lehetőségei. Szerk. KIS TAMÁS. Db., 1997.

MATJEVICS LAJOS, A vajdasági magyar diáknyelv. Újvidék, 1972. (265 lap)

MIZSER LAJOS, A diáknyelv témakörei: Nyr. 96 (1972): 285–6

OLTYÁN SÁNDOR, Diáknyelv: Nyr. 45 (1916): 141

PÉTER MIHÁLY, Szleng és költői nyelvhasználat: Nyr. 104 (1980): 273–81

SIPOS PÁL, Ifjúsági nyelv – familiáris köznyelv: MNyRét. 867–74

SZIRMAY ISTVÁN: A magyar tolvajnyelv szótára. Bevezető: BALASSA JÓZSEF
Bp., 1924.

TENDER, TÖNU, Az észt szleng és kutatása: A szleng útjai és lehetőségei. Szerk. KIS TAMÁS. Db., 1997.

TÓTH KORNÉLIA, A sárbogárdi diáknyelv szótára. Bp., 1990.

VAJTHÓ LÁSZLÓ, A magyar diáknyelv: Nyr. 59 (1930): 219-20